

BELLPUIG

ARTÀ.

JULIOL-AGOST 1989 No. 12 -VI EPOCA - ANY XXX - REVISTA QUINZENAL

Agenda

Desde	dia	EXPOSICIO, acuarel·les
29		FRANCISCO DEL VAL
		al porxo de Na Batlessa

Desde	dia	EXPOSICIO, pintures
29		MIQUEL MESTRE
		Inauguració noves sales exposicions a Na Batlessa

Desde	dia	EXPOSICIO, ceramiques
29		VENTURA
		a la Cuina de na Batlessa

Desde	dia	GRAVATS I LITOGRAFIES
29		Collectiva Taller 6.A
		a Art i Vases

Desde	dia	PINTURES I CERAMIQUES
29		BRUNET
		a Vora Vora

Desde	dia	EXPOSICIO, pintures
30		PEP FORTEZA
		A Sa Central

Desde	dia	EXPOSICIO, pintures
4		DAMIA BISBAL
		a S a Nostra

Desde	dia	EXPOSICIO, ceramiques
4		JEATI AMME
		a la Caixa

sala juva

Cala Rajada

"Los Gemelos Golpean Dos Veces"	28	21:30	29	21:30	30	21:30
"Hamburguer"						
"Rain Man"	4	21:30	5	21:30	6	21:30
"El Regreso de un Heroe "						
"Belleza Mortal"	11	21:30	12	21:30	13	21:30
"Atracción Diabolica"						

"La Saga del Indomable"	18	21:30	19	21:30	20	21:30
"Las Aventuras del Baron Munchausen"						
"Muñeco Diabolico"	26	21:30	27	21:30		21:30
"Ciborg"						

QUARTET DE FLAUTES DE PARÍS HECTOR BERLIOZ

Diumenge 30 de
juliol de 1989, a les 22
hores, a Sant Salvador
d'Artà.

ORQUESTRA DE CAMBRA ELS SOLISTES DE MALLORCA

Diumenge 6 d'agost
de 1989, a les 22 hores, a
Sant Salvador d'Artà.

DISSABTE DIA 29 DE JULIOL

23'00 h. RECITAL a Na Batlessa

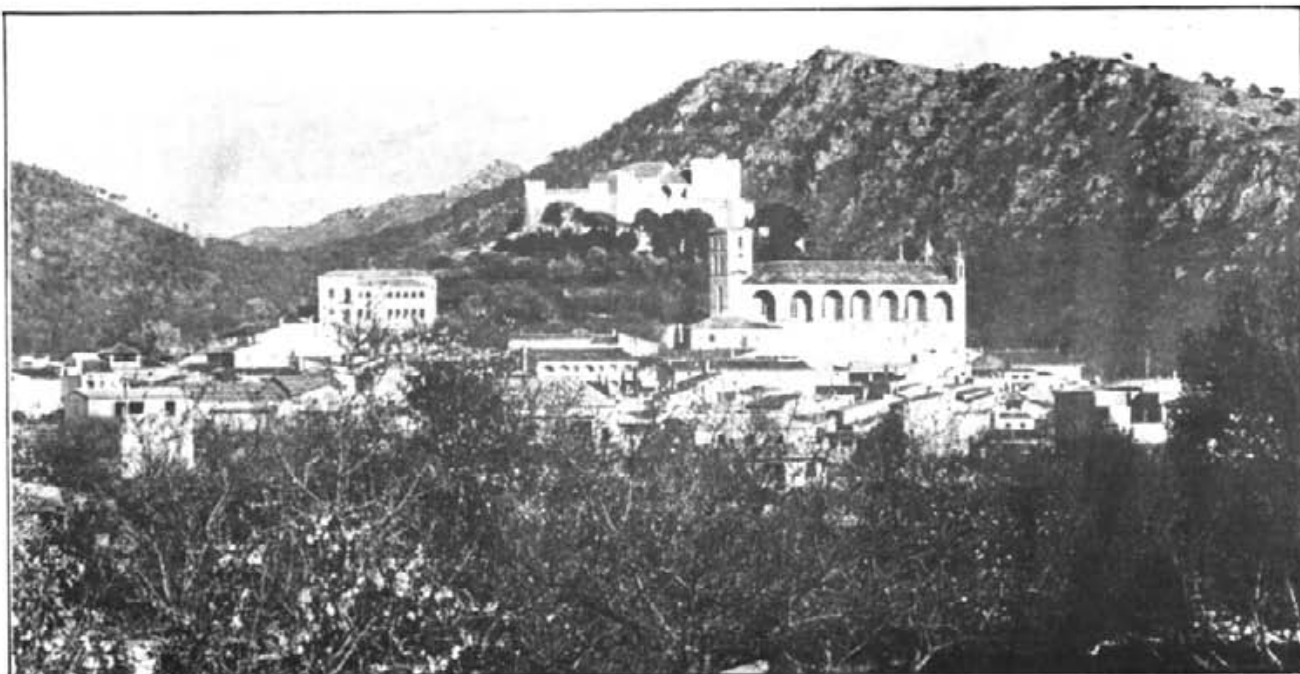
COANEGRA I TÉNTOL

DIUMENGE DIA 30 DE JULIOL

23'30 h. A Na Batlessa - TEATRE
NIT DE FOC amb
LA IGUANA

CADA DISSABTE A
NA BATLESSA A les 22:00
CINEMA A L'AIRE LLIURE

TOTS A FESTA

La dispersió estiuenca que pateix i gaudeix el nostre poble es romp en aquests dies entranyables de festa i altra vegada tots els bons fills s'arreglen i s'agombolen al recer del Santuari joell d'Artà que dona identitat i fesomia al nostre ser d'artanencs.

Acabades les festes, la dispersió serà brutal: la vida del poble quedarà reduïda als mínims i la nostra gent cercarà delitósament la fresca de les voreres de mar i el descans merescut per tot un any de treball i per uns dies intensos de bulla i festa viscuts al límit de les pròpies forces.

Amb el crit "tots a festa" no pretenim altra cosa que recordar allò que tots sabem i convidar a participar activament en allò que sense tots esdevendria un vertader fracàs: LA FESTA.

*Bons artanencs. Tots. Els de Ciutat i els de la vila, els qui restau espargits per qualsevol indret: **veni a festa, feis festa, suau la festa, gaudiu la festa.***

Arraconau les vostres diferències i donau-vos la mà. El riure i el gaudir és patrimoni de tots, però les rialles són més saboroses si néixen de cors agermanats.

Deixau-vos amar per la gratuïtat de la festa. No planyeu les llargues converses asseguts a la fresca o fent el sedasset amunt i avall pels carrers de la vila.

No perdeu el fil de la festa. Tota ella és per a tots. Des de la música suau dels pape-rins o la crida de les xeremies fins al darrer coet o la darrera ballada, tot és important. Tot és part del mateix ritus. No desaprofiteu res. Ja descansareu. Dies vindran.

Que el bon temps, el bon humor i la germanor activin una bona participació de tots en el que és i ha de ser la nostra festa...

Per a molts anys.

BELLPUIG

ARTÀ

6457

REVISTA QUINZENAL
Nº 12 - JULIOL-AGOST 89.

REDACCIÓ
I ADMINISTRACIÓ:

C. Rafel Blanes, 10, 1ª ARTÀ

Dipòsit legat: P.M. 57-1969

IMPRIMEIX:

Gràfiques Llevant
C/ Ciutat, 55. ARTÀ.

HAN COL·LABORAT EN AQUEST NÚMERO:

C. Obrador, G. Bisquerra, A. Genovart, J. Adrián, R. Umbert, B. Tous, A. Picazo, Antª. Tur, Galceran d'Orís, Miquel Brotons, G. Mateu, P. Ginard.

ADMINISTRADOR:

G. Bisquerra (Tf. 562288). **Col·laboren:** C. Guerrero, Mª A. Sureda.

ARTÀ: ELS INICIS DE LA

Fa molts anys que les muntanyes d'Artà pateixen cremes i incendis amb la finalitat d'aconseguir pastures tendres per al bestiar. Si bé això és cert, també ho és que els boscos eren més abundants, tant els formats per pinedes com sobretot els d'alzines.

Tothom ha sentit parlar o encara ha pogut fruir de la vista dels boscos des d'Es Racó fins a Cala Torta, dels boscos de Son Puça o d'Albarca i Es Verger. Se sap bé que els incendis que minvaren dràsticament aquests boscos es produïren no fa massa anys.

Les muntanyes d'Artà fa molts d'anys que s'aprofiten. Abans molta més gent vivia de les muntanyes i conreus colindants. Es conraven terres fins ben amunt i l'expansió de les plantes i arbres forestals estava controlada pels pastors, llenyataires i pagesos que s'hi vivien. Si un dia hi havia un foc a un lloc on no interessava que es cremàs, ràpidament es podia controlar, hi havia camins, gent que vivia prop de la muntanya i que coneixien molt bé el terreny i sabien intervenir al lloc més adequat.

Fa cent anys, i de cada vegada d'una forma més accelerada, els conreus alts i les possessions foren abandonades i la superfície forestal va ocupar ràpidament indrets que abans es conraven. S'anaven tapant camins i s'estengueren ràpidament el càrrits, les gatoves, argelagues, pins, etc. és a dir, les plantes de creixement més ràpid i de major combustibilitat. Els pocs pagesos que restaren a les zones de muntanya se sentiren impotents per dominar tanta de "brutor" i empraren una eina massa perillosa, que treballa massa "arreu": el foc.

Amb el foc ràpidament es fa "net" i, a més a més, plantes com el càrritx, tornen a brostar i són bon menjar per al bestiar els següents quatre anys. Així s'estalvien hores de feina, de llaurar, xermar o sembrar. A partir d'aquest moment la crema de 500 hes. de zona forestal amb taques d'alzinars i pins són considerades pel qui s'hi viu com el "sembrat" de 500 hes.

A això s'hi han d'afegir dues dades importants: la creació de l'ICONA i l'explotació forestal per part de grans empreses.

Dels incendis que arrassaren grans extensions de boscos durant la segona meitat dels anys 70 i principis dels 80, molta gent d'Artà en dona la culpa a una empresa forestal valenciana que treballà per aquests indrets aprofitant els boscos cremats, així com també s'acusa a l'ICONA de complicitat per les facilitats que donava per a les tales sense posar mai entrebancs ni investigar les activitats d'aquesta empresa pels boscos cremats d'Artà.

Es clar que aquesta funesta època s'aprofità també per cremar grans extensions de muntanya per crear zones de pastura. Els incendis foren incontrolables, tan sols tenim dades dels produïts a l'estiu, és a dir, sense comptar les nombroses cremes que es realitzen a l'hivern i que poden afectar certs centenars d'hectàrees.

Després dels incendis ja no se'n sabia més dels causants ni del que podia succeir a les muntanyes a partir d'aleshores. Sense problemes es donaren permisos per talar els arbres i no es prohibiren les pastures per a protegir la regeneració de la vegetació. Gent externa amb aprenentatges dirigits cap a l'explotació forestal de les muntanyes, sense coneixaments ecològics proteccionistes i poca il·lusió per recuperar les muntanyes, dirigien l'administració forestal. El poble mentrestant mira com es cremen les muntanyes sense poder-hi fer res, ja que sobretot es tracta de propietats particulars on sembla que s'hi pot fer el que es vol. Una indiferència en front dels incendis forestals comença a ser la resposta generalitzada del poble.

Ara mateix hi ha grans extensions forestals, centenars d'hectàrees amb repoblacions naturals o artificials importantíssimes.

A Son Puça, per exemple hi ha uns 20.000 pinotells per hectàrea. La zona d'Es Racó, Sa Duaia, Coll d'Artà, etc., mostra una exuberància de vegetació i arbres joves, però és clar, aquestes repoblacions van acompanyades d'una densa vegetació molt combustible i que fa a

Els incendis més destacats que es produïren a Artà aquests darrers anys foren:

-Son Puça: 1974: 45 hes.; 1977: 45 hes.; 1979: 260 hes.; 1985: 110 hes.

-Es Racó: 1974: 880 hes. (juntament amb Sa Duaia); 1980: 347 hes.

-Es Verger: 1980: 141 hes.

-Albarca: 1987: 500 hes.

Ca'n Canals: 1973: 108 hes.; 1977: 201 hes.

-Son Forteza: 1973: 54 hes.; 1975: 45 hes.; 1980: 216 hes.

-Son Sureda: 1978: 1.006 hes.; 1980: 230 hes.

RECUPERACIÓ FORESTAL

vegades impenetrable el pas e persones o bestiar. El perill està en qui es creu amb dret de fer "net" amb un misto; l'esclataser, el piròman, el caçador, l'especulador immobiliari, el pagès carronyer, l'explotador forestal o d'altres poden causar amb facilitat un gran desastre.

COMENÇA LA RECUPERACIÓ:

A partir d'ara el foc serà, si de cada vegada més, una provocació directa al poble. Qualsevol naturalista aficionat pot comprovar que les muntanyes d'Artà tenen voluntat i capacitat de recuperar-se, es pot comprovar l'existència de moltes plantes pròpies de l'alzinar a les muntanyes més altes, es pot comprovar la repoblació natural de pinotells i alzines arreu de les zones cremades ara fa uns deu anys.

Després de diverses campanyes així com d'activitats diverses com a repoblacions de pins, aglans i alzines des de l'any 1984, l'Ajuntament d'Artà i altres entitats, han fet prendre consciència i coneixement del perill de desertització que pot patir la zona si no es prenen mesures. Cada vegada més gent es mostra indignada amb els piròmans que resten, s'han realitzat pintades per les parets i s'han col·locat pancartes fent referència als causants dels incendis.

Però on s'ha feta més feina en matèria de conscienciació ha estat a les escoles. Els mestres i al·lots de les escoles d'Artà han recollit i sembrat milers d'aglans per tot arreu, han sembrat pins, han realitzat moltes activitats que el poble ha vist, basta sentir dir que critiquen fins a casa seva els costums nadalencs de decorar amb plantes i arbres.

Se n'ha parlat molt del foc a Artà, a les escoles, als cafès, als carrers, a l'Ajuntament, a taules rodones, etc.

Fa pocs dies assistírem a la tercera reunió de pagesos i propietaris de finques forestals, així com d'autoritats municipals dels pobles d'Artà, Capdepera i Son Servera, convocats pel Sr. Director General del Medi Natural, Miquel Angel Borràs, i pareix que a la fi es gastaran uns doblers, devers 20 millions en xermes a les voreres de les carreteres i ajudes a pagesos. Es ben hora de començar.

L'Ajuntament d'Artà ha presentat els seu propi pla de recuperació de les muntanyes, coincidint en gran part amb el de la Conselleria d'Agricultura.

Però el problema de les actuacions que es duquin a terme rau també en la titularitat de les muntanyes, de si són públiques o privades, consorciades o no, i a Artà totes les muntanyes pertanyen a particulars. Per ventura l'administració central podria plantejar-se la compra de grans extensions de muntanya a Artà, i començar la seva recuperació. En tot cas l'objectiu de tots hauria d'esser fer que les muntanyes d'Artà passin de ser les més degradades a les més poblades d'arbres, ja que, com digué un propietari a una de les reunions amb el Director General de Medi Natural, el Govern Balear té l'obligació en principi moral d'ajudar a la recuperació i embelliment de la zona d'Artà, pel seu valor paisatgístic i en gran part verjo del que tant poc queda a la Mallorca d'avui. Les Normes Subsidiàries de l'Ajuntament són molt proteccionistes quant a la possibilitat d'explotació turística de la zona, és per això que seria ben justa una compensació a canvi de preservar un tros de la Mallorca que un dia fou arreu.

Miquel Brotons Sastre

programa de festes

SANT SALVADOR - 89

DISSABTE DIA 29	<p>19 h. FUTBOL. 1er Trofeu Benjamí Sant Salvador C.D. AVANCE-CALA MILLOR</p> <p>21 h. Inauguració de les Exposicions a "Na Batlessa", a "Art i Vases" i a "Vora-Vora"</p> <p>21,30 h. Inauguració Exposició a la Presidència.</p> <p>23 h. RECITAL a Na Batlessa COANEGR I TENTOL</p>	<p>20,30 h. Inauguració Exposició a "Sa Nostra"</p> <p>21 h. Inauguració Exposició a "La Caixa"</p> <p>22 h. CONCERT DE LA BANDA DE MÚSICA Plaça de La Sala</p> <p>23,30 h. GRAN VERBENA a la Plaça Nova BOHEMIOS LASER I MACARÉ</p>
DIUMENGE DIA 30	<p>11 h. 3er Trofeu de SURF Sant Salvador</p> <p>19 h. BASQUET Senior Femení SANT SALVADOR-ESCOLAR</p> <p>20,30 h. BASQUET Senior Masculí SANT SALVADOR-ESCOLAR</p>	<p>10 h. CERCAVILES</p> <p>11 h. CUCANYES BAR SA PLACETA</p> <p>14,30 h. TIRADA DE COLOMS a Bellpuig</p>
DIUMENGE DIA 31	<p>22 h. Inauguració Exposició a Sa Central</p> <p>22 h. CONCERT A SANT SALVADOR Quartet de Flautes</p> <p>23,30 h. A Na Batlessa- Teatre: Nit de Foc amb LA IGUANA</p>	<p>19 h. TROFEU Benjamí de FUTBOL A Ses Pesqueres C.D. ESCOLAR-CALA MILLOR</p> <p>20 h. TROFEU DE VOLLEI ARTA-SA POBLA</p>
DIUMENGE DIA 1	<p>22 h. CINEMA a Na Batlessa</p> <p>23 h. El Jinkama davant bar "El Dorado"</p>	<p>23 h. REVETLA SANT SALVADOR</p> <p>23,30 h. VERBENA POP-ROCK "HARMÓNICA COIXA" "LA GRANJA" I EL REGRESO</p>
DIUMENGE DIA 2	<p>21,30 h. Actuació BANDA DE MÚSICA D'ARTA davant "Bar Almudaina"</p> <p>22 h. CINEMA a Na Batlessa</p> <p>23,30 h. II CONCURS DE SINDRIA Davant Bar El Dorado</p>	<p>10 h. CERCAVILES</p> <p>16 h. CURSES DE CAVALLS a Son Catiu.</p> <p>17,30 h. I TROFEU Benjamí de FUTBOL Sant Salvador a Ses Pesqueres. C.D. AVANCE-C.D. ESCOLAR</p>
DIUMENGE DIA 3	<p>22 h. COMÈDIA a càrrec del grup de teatre llorencins "MOLTA FELICITAT I POC DOBLERS"</p> <p>24 h. II MARATÓ SANT SALVADOR davant Bar "El Dorado"</p>	<p>18,30 h. TROFEU DE FUTBOL Sant Salvador</p> <p>20 h. ACTUACIÓ DEL GRUP CUCORBA</p> <p>22 h. CONCERT A SANT SALVADOR: "SOLISTES DE MALLORCA"</p>
DIUMENGE DIA 4	<p>20 h. CUCANYES I JOCS Club Tercera Edat. Plaça Nova.</p> <p>22 h. VETLLADA CAMP Organitza Club Tercera Edat. Plaça Nova.</p>	<p>23,30 h. GRAN VERBENA POPULAR "MANHATTAN SHOW DEL BRASIL" "TELEX" I "TRANSIBERIANO"</p>
DIUMENGE DIA 5		<p>12 h. CUCANYES al Bar Centro</p> <p>14,30 h. CIRCUIT CICLISTA.</p> <p>23 h. BALL DE BOT a la Plaça Nova "ARTA BALLA I CANTA"</p>
DIUMENGE DIA 6		
DIUMENGE DIA 7		

Noticiari

Festival de Música Clàssica

Andreu Riera a un moment de la seva actuació.

El primer festival de música clàssica d'Artà pensam que obtindrà un gran èxit, vists ja els dos primers concerts.

Començà el diumenge dia 9 de juliol a Sant Salvador on la Camerata Vocale ens va oferir tot un recital del seu extens repertori, encandilant al nombrós públic que es va donar cita al concert.

El conjunt de veus es pot dir que és excel·lent i a destacar la meravellosa i càlida veu de la soprano Joana Llabrés autèntica promesa, que va fer posar en peu als assistents amb llargs i repetits aplaudiments.

El segon concert del dia 16 de juliol al convent dels PP.FF., fou a càrrec del jove de Manacor, el pianista Andreu Riera, el qual interpretà unes difícils obres d'en Beethoven i Brahms.

No cal dir que la seva maestría d'interpretació fes que la vetlada fos un èxit per els molts artanencs i forans que es donaren cita per escoltar el concert, i que fou llargament aplaudit per a tothom.

Encara queden tres concerts a celebrar a l'hora de tancar aquesta edició. El primer quan surti el número ja s'haurà celebrat al convent, a càrrec de Itxaro Mentxaca i Bartomeu Jaume, que segur obtindrà l'èxit dels demés. Llavors el dia 30 sera el Quartet de Flautes de París -un dels quals és el nostre paisà en P. F. Palou. El darrer concert serà el dia 6 d'agost interpretat per l'orquestra de cambra Els Solistes de Mallorca, que tancarà el primer festival de música clàssica d'Artà i que esperam tengui continuïtat el proper estiu.

LA CAMPANYA DE SOLIDARITAT AMB NICARAGUA HA ESTAT UN ÈXIT

En un mes escàs s'han recollit al poble gran quantitat de robes, sabates, material escolar i medicaments que el proper dimarts dia 1 d'agost serà embarcada cap a Nicaragua. En el mateix contenidor també farà viatge una bomba de treure aigua així com les canonades necessàries per fer una instal·lació de regadiu i conducció d'aigües pel consum humà a la Cooperativa Sandinista Silvio Centeno del poble de Palacagüina. Aquest sistema de regadiu que serà instal·lat per un grup de cooperants mallorquins garantirà els cultius que fins ara eren periòdicament rasats per les riudes del riu Estell.

Amb la col·laboració de la Parròquia, les Josefines, el S.A.S., l'Ajuntament, sanitaris i tot el poble, els artanencs han fet possible que a molts de quilòmetres d'aquí algunes persones puguin viure un poc més dignament.

SUZUKIS DAMUNT DAVALL

Ja són dos els accidents els soferts pel Suzuki conduït per turistes estrangers a la carretera de Sa Duaia.

El mal estat de la carretera i el difícil traçat unit a "l'alegria" dels que els condueixen sobretot després d'un bon dinar, fa que aquests vehicles es converteixin en un perill continu. Als dos accidents hi va haver ferits greus entre els ocupants i varen acabar les vacances d'una forma desagradable.

JORNADES DE RENOVACIÓ EDUCATIVA A ARTÀ

La costa, les coves naturals, els testimonis històrics, les recollides, i les llegendes i personatges populars de la comarca han estat els temes triats pels 40 participants de la XIII setmana de renovació educativa a la comarca de Llevant que va ésser organitzada pel col·lectiu A.I.R.E. El treball ha quedat estojat en un dossier al qual es poden trobar propostes didàctiques, mètodes d'investigació, i un inventari de recursos i centres d'interès. Hi ha una còpia a Na Batlessa a disposició pública.

L'AJUNTAMENT DEMANA LA PARALITZACIÓ DE LES EXTRACCIONS DE SORRA

Mitjançant una carta remesa a la Comandància de Costes del M.O.P.U., l'Ajuntament exposa la seva preocupació per les repercussions que pugui tenir l'extracció de sorra marina dels bancs d'aprop de la platja d'Aubarca, i demana la paralització de les extraccions i si s'han realitzat estudis sobre l'impacte ambiental i expressa el seu criteri de que no és ètic que s'eixuguin els recursos naturals de les aigües costeres del seu municipi per paliar situacions li són altes i que damunt se'n hagin fet sense cap tipus d'informació a l'Ajuntament.

EL M.O.P.U. DESTROSSA LA PESCA A AUBARCA

L'extracció de milers de metres cúbics de sorra devora s'arenalet d'Aubarca està desfent un dels millors caladors de peix blanc de tota l'illa. De cada any s'en duen més sorra cap a les platges d'Alcúdia, Pollença, Muro, i fins i tot cap a Cala Millor i Cala Bona. Enguany han estat 20.000 metres cúbics.

Situat en front del Cap Farrutx, el banc de sorra d'Aubarca ha estat un lloc tradicional de pesca de raons, aranyes, molls, pedacos, palaias,....etc. El vent i la mar moguda, freqüents en aquest indret, fan que siguin molts pocs els dies que es pugui pescar i provoquen una veda forçada, i degut a això feien d'Aubarca una reserva d'aquestes espècies.

N'Andreu "Garrit" i en Tomeu "De Sa Prips", pescadors professionals de la Colònia de Sant Pere, denuncien que l'extracció s'ha fet sense cap estudi previ i just en el pitjor moment, a la temporada de la posta d'ous, que son absorbits amb la sorra.

Fa cinc anys que ho fan i la pesca ha minvat en un 90% -ens diu n'Andreu- si a Can Picafort no haguessin construït damunt les platges, ara no tendrien necessitat de dur-se'n la sorra, i a més això no val per res, perquè la mar i el vent la se'n durà altra volta com ha succeït a l'Arenal de Palma. Per mal compondre el problema de Can Picafort estan fent un mal molt gran a una platja preciosa com la d'Aubarca. Es un desastre.

Es molt vergonyós -explica en Tomeu- que tinguin que fer malbé un dels llocs més bonics de la nostra contrada i que en una platja on l'Ajuntament d'Artà no deixa construir, se'n duguin la sorra per altres indrets. Amb la quantitat de sorra que han tret, a alguns llocs a 100 o 150 metres de la vorera, han fet desnivells de tres i quatre metres, i no queda cap peix.

Abans anaves a pescar, posaves una xarxa i, al manco agafaves 8 o 10 kilos d'aranyes, i encara que no n'hi hagués més, ja tenies per les despeses de la feina. Ara només hi trobes roques que abans hi eren, però tapades d'arena.

Segons els pescadors aquestes extraccions de sorra han destruït una quantitat enorme d'ous i cries, ja que el vaixell quan la xucla s'ho empassola tot: Ous, peixos petits, i fins i tot qualcun de gros. En Tomeu se'n recorda que ara fa un parell d'anys la gent esperava a Can Picafort aprop de la manguera que amollava la sorra per recollir les aranyes i raons que havien estat engulits amb la sorra.

Els dos pescadors afirmen que quan arribin els temporals d'hivern, la mar nivellarà altra volta el talús de sorra fins a la platja de s'arenalet, i aquesta perdrà molta de sorra. En la seva opinió la raó del M.O.P.U. per escollir Aubarca per fer l'extracció es que es tracta d'un racó apartat, lluny de l'atenció de la gent i on malgrat els evidents destrossos ecològics, no esperen trobar protestes.

GERALD VINCENT

Escola d'idiomes

- * Anglès, Alemany.
- * Spanish, Catalan (FOREIGNERS)
- * Recuperació i reforç EGB, BUP, COU
- * Preparació Examens Cambridge.

Plaça Conqueridor, 11 - ARTA

PLUVIOMETRE

AREA URBANA

Mes de Juny

Dia 1	13,5 litres
Dia 3	13,6 litres
Dia 4	12,5 litres
Dia 7	10,- litres

Total...47,6 litres

TIANOR

No sé bé cap on anam.
Si cap al dia o cap a la
nit. De fet no ens importa
a ningú dels aquí presents.
No existeixen els cossos
i els esperits nostres s'han
netejat de tota trivialitat.
Què importen l'amor i
l'odi? Sols importa l'essència
de la vida, que és l'únic
que ens queda darrera
la boira que ha traspasat
els camins de l'avenir.
Què farem ara per comuni-
car-nos si moment a mo-
ment anam perdent el
coneixement dels signes
lingüístics que són l'herència
estimada del nostre poble.
Amb la pèrdua de la memò-
ria perdrem també la
nostra identitat. I serem
com l'aire, que no té cames

pròpies, però que camina.
Serem com la pols dels
carrers, que no té inten-
cions, però que arriba
a cobrir grandiosos espais.
Quin trist destí pels qui
han estat homes i dones
de veritat, que han sentit

el pols de la vida dintre
les venes. Oh Tianor,
per què la teva alliberació
no ha arribat a temps?
Ens has deixat sense delit
ni ombra de fruïció de
l'esperança. Les hores,
els minuts i els segons

es tornaran poc a poc
no res, enrevoltant-nos,
engolint-nos. I tu seràs
pitjor que tots; el teu
cor desmentirà el teu
afer i el teu avenir. I
jo me n'aniré.

Antònia Tur

Pinturas - Esmaltes - Lacas
Montajes Carpinteria

E.P.

PEDRO GINARD MATAMOROS

C/. Henán Cortés, 3 - Tel. 562131 - ARTA (Mallorca)

INSTAL·LACIONS

m. mascaró

Avinguda Costa i Llobera, 34 - B
Tel. 56 27 10

ARTA (Mallorca)

CASA BOTELLA
Carrer Major, 34 ARTA
Teléfono 50 22 54

COCINAS THIMSEL
FRIGORIFICOS

GRAN EXPOSICION
AIRE ACONDICIONADO
VENTILADORES

SE NECESITAN
DOS APRENDICES
Y UN PEON O AYUDANTE

CARPINTERIA
HERMANOS LLITERAS
Travesía Sta. Margarita
Tel. 562266 - ARTA

PER UNA BONA CONSTRUCCIÓ

TONI MASSANET
ARTA

C/. Apolo, 5 - Tel. 56 27 44

ARTÀ I ELS ARTANENCs

En Joan Amorós Mòjer, conegut per tothom com en "Joan Sopa de sa gasolinera", va néixer a Artà el 25 de febrer de 1919. on era no fa massa temps Ca's Moló a la plaça de s'Aigua.

Com que la seva mare era natural de Lluçmajor, va passar la seva infantesa entre aquests dos pobles, així va fer els seus estudis als dos convents dels franciscans. Tenia dos oncles freres, un germà del seu pare i l'altre un germà de la seva mare, el P. A. Mòjer, que fins fa pocs anys va convida al nostre convent, on hi va morir. Així que els dos oncles, veient que l'al.lot era aprenent a les lletres, insistiren a l'amo en Tomeu, pare d'en Joan, perquè l'enviàs a Inca a aprendre el batxiller. Però aleshores això li suposava 60 pessetes al mes, a un preu especial, ja que eren 18 duros l'import, i no va voler que hi anàs. La curulla d'en Joan era fer d'aviador i quan va anar a la mili s'hi presentà però li faltà el batxiller. Va passar 3 anys al front de les batalles a la nostra guerra civil, i devers Saragossa, al poble de Fraga, va sofrir el més fort combat amb un bombardeig ferest, però res no li va passar.

Una vegada acabada la guerra i llicenciat de la mili, tornà a casa i ajudà son pare en les feines de la botiga.

Des del primer de juny d'enguany en Joan té arrendats els sortidors d'Artà i Cala Ratjada a CAMPSARED.

Bellpuig ha trobat motiu més que suficient per mantenir una entrevista amb aquest home que per espai de més de 67 anys ha viscut el negoci de la venda dels líquids derivats del petroli a la nostra comarca.

El negoci de la benzina ja el duia l'amo en Tomeu, pare d'en Joan, a la placeta de l'Aigua on hi tenia botiga de comestibles. Això ocorria l'any 1912. Després es va mudar al carrer Ciutat 13 on és ara el Banesto. L'any 1936, també va implantar la recollida d'obra de pauma, i va ser un dels primers a la nostra comarca que imposaren l'obra fina.

Joan, què recordes de les primeres passes al negoci de la benzina?

Bé, de jove ajudava a mon pare a la botiga a la plaça de l'Aigua i també despatxava benzina amb els mitjans rutinaris d'aquell temps. Al carrer Ciutat ja ens vàrem modernitzar un poquet instal·lant un dipòsit de 3000 litres i un sortidor manual però que pel temps era una meravella. L'any 1963 vàrem obrir l'estació d'Artà a la qual hi passà a despatxar en Rafel Blancos, que ja feia temps ho havia anat fent al carrer Ciutat. L'any 1965 inauguràrem el sortidor a Cala Ratjada.

Tingueres cap mena d'obs-

JOAN AMORÓS

tacle per a l'obertura dels sortidors?

No, cap ni un, ho vaig sol·licitar i m'ho concediren.

Quins preus han regit durant aquests anys a la benzina?

Allà pels anys 12, mon pare la venia a 22 cts. el litre. Era la que ara anomenem "normal", però era de 60 NO. i no de 92 NO. com és ara. Ja pels anys 60-65 la super anava a 7 pessetes litre, la normal a 6 i el gasoil a 4,50. Actualment la super està a 72 ptes., però record haver-la venuda altre temps a 95.

Tens qualche anècdota curiosa de temps enrera?

Sí. Record que un dia don Joan Garcias a) Pujamunt, va anar al sortidor, encara al carrer Ciutat, i mon pare li demanà quants de litres volia. D. Joan li respon: Espera un poc i t'ho diré. Portava un Citroën, començava a fer fosca, i com que era el temps del moviment i no hi podia haver llums encesos, destapà el tap del dipòsit i sense encomanar-se a cap sant encengué un mixto per veure quina benzina li quedava. La xeramiada de foc que va sortir del dipòsit quasi li va socarrar les celles. Tot el cotxe quedà encès. Li donaren cap avall fins a l'abeurador que hi havia davant Ca Na Metxa, però no res pogueren fer. No quedaren més que les llaunes.

Sembla que aquest negoci de la venda del petroli ha estat rentable, o no?

No em puc queixar. Però altre temps les comissions eren baixes. L'any 1965 guanyava 65 cts. per litre. Actualment em donaven 3,90 pessetes litre de comissió.

Joan, com és que la família Amorós deixa el negoci de la benzina?

Perquè jo he tornat vell. Els meus fills, un per Barcelona i l'altre a Alemanya, a cap dels dos els interessa el negoci. La tercera generació romp la nissaga. Per això vaig decidir arrendar-les, i hem anat a un acord amb CAMPSARED, per un període de 25 anys.

Si aquesta companyia fa millores als sortidors, com quedem?

Sortidor manual que tenien al carrer de Ciutat, davant Correu.

(Foto d'arxiu)

MÒJER deixa el negoci dels sortidors.

Tot el que facin quedarà de la meua propietat o en el seu cas dels meus hereus. Efectivament CAMPSARED té en projecte fer unes grans reformes als dos surtidors. Al d'Artà, pensa tirar abaix la caseta i fer dos carrils perquè els cotxes prenguin benzina. També hi montaran un supermercat tot automatitzat. A la de Cala Ratjada també la remodelaran, amb el mateix que a Artà més un rentador de cotxes, i prest s'hi despatxará benzina sense plom. Serà una de les primeres de Mallorca en aquest aspecte.

Els obrers, perden l'antiguitat amb el canvi d'empresa?

No. Es una de les condicions, entre altres, que a l'hora de redactar el contracte vaig imposar a la Cia. i m'ho va acceptar.

Sembla que tu hauràs vist molts de canvis al negoci de la benzina.

Sí, ten en compte que mon pare al principi la venia amb llaunes de 18 litres, les quals li portaven des de Manacor amb carros. Després dins uns bidons de 250 litres, amb un sortidor de manxeta, ja transportats pel tren.

Quina distància hi ha d'haver per posar un altre sortidor?

Abans fins a nuclis de 10.000 persones, n'hi podia haver una. Fins a 20.000 dues i fins a 25.000, n'hi podia haver tres. A partir d'aquí una cada 500 metres. Ara, en zones urbanes, una cada 1500 metres i en carretera una cada 5 kms.

Penses que una vegada estiguem de ple al Mercat Comú, baixarà la benzina i podran instal·lar les estacions que vulguin?

Pens que no a cada cosa. No crec que baixin els preus i potser que a Mallorca autoritzin de 10 a 15 estacions més.

Joan, hi ha una etapa a la teua vida que no hem comentat gens. Em referesc al teu mandat com a batle d'Artà

Sí. Vaig ser el batle d'Artà durant 3 anys, des de 1951 al 1954. Tenc molts de records bons d'aquells anys, malgrat la meua gestió va ser molt qüestionada.

El que vull fer notar són

les millors que es feren al poble durant aquests 3 anys. L'aigua només arribava a tres punts bàsics del poble i eren: primer a Ca Ses Romeres, després a la manxeta de la plaça de l'Aigua i damunt Cas Canonge. Jo vaig aconseguir canalitzar l'aigua a tot el poble. Aconseguírem la compra dels terrenys per fer la plaça del bestiar a Ses Forques. Artà era un dels pobles que proveïa més bestiar de cabrestes i de carn i no tenia plaça ni fira. També férem el cementeri de la Colònia. Vaig ésser a la restauració de la Mare de Déu de Sant Salvador, i guard un bon reportatge de la seva arribada amb el tren i les festes que li celebraren. Vaig intervenir en la compra per l'Estat, del talaïot de Ses Pasisses al preu de 5 ptes. m2. Vàrem instaurar la fira a Artà, l'obertura del carrer Costa i Llobera i la carretera de Ca'n Picafort. Puc presumir d'haver tingut uns bons companys al consistori, tots majors que jo, però sempre mantinguérem unes bones relacions. Per tant pens que vaig saber estimar Artà tant com el que més, i els fets ho demostren. Malgrat ara visqui a Cala Ratjada, tenc posada a Artà i hi estic empadronat i pens estarihi fins que em mori.

Què recomanaries a l'actual Consistori i què penses de la seva gestió?

Quant a administració

pens que és fabulosa. L'han sabuda encarrilar i modernitzar, fent que resulti un Ajuntament model. Una cosa els diria, i és que deixin un poc els personalismes i es dediquin completament a fer poble. Fins i tot crec que els partits hi sobren a un ajuntament de poble. I que en fer una cosa pensin sempre cap a un futur. Tal volta també siguin un poc massa conservadors quant a les urbanitzacions. Seria bo que donassin lloc a fer-ne qualcuna però sense passar-se ni un pèl del projecte.

Vols afegir res més?

Una altra anècdota, si m'ho permetes. Al meu temps, a la Colònia no hi havia batle "pedáneo". Un dia l'amo en Toni Canai em va dir que seria convenient posar-n'hi un. Jo li vaig dir que presentàs tres noms a l'Ajuntament. Ho va fer així, i la seva sorpresa va ser que l'elegit fou ell.

També vull fer notar lo molt que tenc per agrair, i de pas el poble, a l'acceptació que el Governador Civil d'aquell temps D. Alejandro Rodríguez de Valcarcel va donar i va recolzar a tota la meua gestió municipal. Precisament el dia de la seva destitució havia de venir a Artà en viatge oficial. Després, i des de Madrid, encara va influir perquè les millores sol·licitades per Artà es duguessin a terme.

Asseguts a la seva casa de Cala Ratjada, seguim la conversa fins entrada la fosca. En Joan és un home molt conversador i ens contà moltes altres fetes de la seva vida i que no caben a l'espai d'aquesta entrevista. Ara continuarà la seva vida cuidant el jardí i l'hortet de la casa, una casa que ja fa 17 anys que frueix amb la seva dona na Bàrbara Flequer. El seu "hobby" d'anar a matar quatre perdius devers Morell segur que tampoc no el deixarà, ni les voltetes amb la bicicleta que ens diu han estat la seva salut.

Bellpuig li desitja, per tant, una feliç jubilació i salut per viure molta d'any.

ARTÀ, ELS ANYS VINT I L'ANÈCDOTA DE D. LLORENÇ

El remoreig de locomotores del ferrocarril ressonaven dins les orelles dels sojornadors de la vila llevantina d'Artà, més en consonància amb aquelles l'inveterat cascavell de les diligències de Ca'n Mengol, les quals transportaven els viatjadors, fins a Manacor, on ja d'alguns anys enrera, gaudia d'aquella innovació. La vila llevantina, recentment estrenat l'enllaçament ferroviari, amb diferents pobles de l'illa, com també i primordialment amb la Ciutat de Mallorca, la capitalitat, es deslliurava de l'atavisme multiseccular que produïa un aïllament, el qual es traduïa en greu obstacle, per desenvolupar la seva economia. I així dit esdeviniment fou rebut amb ferma alegrança per tot el poble, lo que va palessar-se per mitjà de diferents actes, com el desfilar de carrosses, focs d'artifici, etc., actes que deixaren pregonar traça i ferma delectació dins tot arreu de la població d'Artà.

Les Coves d'Artà, estrenaren aquells anys una eixerida i ben potent il·luminació elèctrica, la qual bastia tots els indrets d'aquella meravella de la Natura i, per mitjà d'ella, es gaudia de la filigrana de les Coves, estalagmites i estalactites, com també de l'encantament de recolzades abismals, que transportaven a zones extraterrenes, sumergint l'esperitbaix la garridesa d'aquella grandiositat subterrània. Don Pep Quint Zafortesa, el seu propietari, va rebre, en posterioritat a l'acte inaugural, un sens fi de felicitacions, tant d'autoritats locals i provincials, com també de la munió d'assistents a l'acte. Va sortir el corresponent reportatge damunt el "Llevant", setmanari local, dirigit per Don Andreu Ferrer Ginart, Professor d'EGB, excel·lent persona i gran pedagog, a qui necessitats ineludibles impediren la seva assistència, delegant per a l'eventualitat, en el novell misser Lluís Pasqual, fill del Notari, i anys després, destacat foralista.

Amb simultaneïtat d'aquells anys vint, va sorgint dins el si del "Jartán" aràbig, l'entrada d'aires culturalment renovadors, com si la baldada de Mossèn Costa i Llobera, amb son "Poema d'Artà" esporonàs, anys a venir, l'Intel·lectualitat d'aquella vila, i s'entreveu ja la figura de l'erudit Apotecari Don Llorenç Garcías Font, gran persona i d'una simpatia enrotlladora, sempre obert el seu esperit a qualsevulla quefer cultural, ja bé científic com la Botànica (una immensitat d'espècies vegetals, desconegudes abans, foren retolades amb el "Garcías Fontis", per així ésser consignades dins el catàleg oficial), bé literàries i en especial arqueològiques; i dins la rebotiga de l'Apotecaria, s'albilla freqüentment la presència de persones inserides dins el si de la cultura mallorquina i que no trigarien en figurar en llocs preferents de l'Intel·lecte; i es veia a Lluís Rafel Amorós (Costa de Ca'n Thomàs) els germans Sureda Blanes (Miquel, Francesc i Josep), Mossèn Lliteres, Pare Ginart, Mossèn Caselles... els susdit Notari, Lluís G. Pasqual, que a Barcelona, junt amb son company de pensió i abans de Batxillerat a Palma, G. Alomar Villalonga, copsaria les espurnes

de la Renaixença catalana, que va promoure Aribau, amb l'"Oda a la Pàtria", va reviuire amb Milà i Fontanals, Ventura Balaguer, Bofarull, ... sens oblidar el mallorquí, afinat a la Ciutat Comtal, Marià Aguiló (Mestre en Gai Saber, autor del "Cançoner Calatà"), etc. i en especial Mossèn Jacint Verdaguer, que per mitjà de la seva "Atlàntida" i son "Canigó", enlairaria a sublims cotes, les arrels d'aquell catalanisme, reblert d'ambient patriarcal, com de flaires camparoles.

Com epíleg i finalitzant aquestes lletres, em plau fer esment d'una anècdota que sintetitza el respir del món de l'Intel·lecte i dels anys vint, dins la vila d'Artà, com així també del polifacètic, sempre afectuós i molt recordat bon amic, Don Llorenç Garcías i Font. Resultà que mitjançant feines de picapedrer al lloc del "Carregador", es va trobar un crani fosilificat, i per D. Llorenç i la "tertúlia" es va pensar fer-lo supervisar pel Dr. Bartomeu Darder Pericàs, Catedràtic a Tarragona, i especialitzat en la matèria (per breu temps a Palma) i s'envià un telegrama a Mossèn Lliteres (aleshores Professor del Seminari) que textualment deia el següent: "Mandíbules en peligro inminente, avise interesado". M. Lliteres pensà seria el germà del llavors Rector de dit Seminari, D. Bartomeu Pasqual (després Bisbe de Menorca) l'esmentat Notari Pasqual, convallescent de petita dolència doncs el telegrama es va canviar de la següent forma: "Mandíbules, peligro inminente, avise interesado". Una vegada aclarit el "lapsus calami", Don Llorenç va respondre tot seguit: "Havent posat barramentes en perill, res d'això hagués passat".

Galcerán d'Orís

SANT SALVADOR

Un repàs a la història i característiques del nostre santuari

HISTÒRIA

Època pre-islàmica (fins al segle VIII).-

A l'entrada del castell per la carretera es poden veure unes pedres davall l'actual murada, aquestes pedres fan pensar amb una antiga construcció. A partir d'aquestes dades alguns autors suposen una època talaïotica (450a.c.) de Sant Salvador.

Per altra part, per la situació geogràfica i línies arquitectòniques generals de la fortificació, es pot pensar en una **època romana** de control sobre el puig ja que les formes de les murades s'amolden a les normes de Caesar per la construcció de "castres": altura, prop d'un riu o torrent, una part defensada per penyassegats, orientació Llevant-Ponent, etc.

Època Islàmica (segles VIII-XIII).-

Les Illes Balears no es varen escapar del domini islàmic que es va donar per tota la península Ibèrica. Mallorca va estar sota control islàmic durant els segles VIII al XIII. A Sant Salvador, aprofitant assentaments anteriors s'hi construeix una **Mezquita** i una **Almudaina** ("almudaina" deriva de l'àrab "qasr" i significa fortalesa, palau, castell).

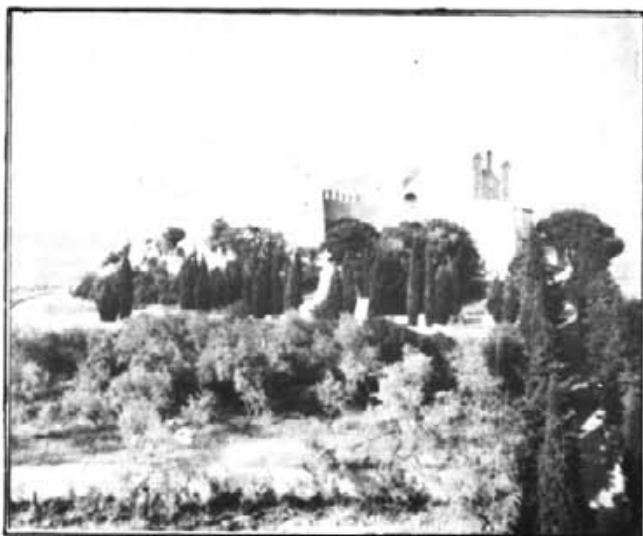
Època cristiana (a partir del segle XIII).-

Dins el marc general de la conquesta cristiana de les terres ocupades pels àrabs l'any 1229 el rei Jaume I va envaïr la conquesta de Mallorca. El març de 1230 ocupa la Serra Artana i arriba a la vall que ara ocupa el poble. El Conqueridor es queda la meitat de les terres i l'altra meitat passa a mans dels monjos premostratenses. El castell, es a dir, Sant Salvador, quedarà en mans del rei; la mezquita es converteix en església cristiana. L'any 1282 ja tenim documentat el nom de "Sant Salvador". Des de llavors es constitueix en centre espiritual del poble i també en refugi per protegir-se de les incursions pirates típiques de la mediterrània.

ARQUITECTURA

Com ja s'ha dit, el recinte amurat de Sant Salvador correspon a les característiques del "castra" romà donades per Caesar. En el seu centre hi trobam l'actual església, començada a construir el 1825 i beneïda el 1832 sense estar acabada del tot. Des de llavors s'han anat fent petites i contínues reformes, però l'estructura global de l'església es construeix degut que l'antiga va servir de lazaret quan al 1820 Artà va patir la pesta bubònica i un pic acabada, tots els lazarets varen ésser cremats i derruïts.

L'actual església és d'un estil "revival" que cerca constantment les pautes de l'estil renaxentista. És una planta de creu llatina amb una cúpula bizantina, sense absis, amb pilastres adossades a capitells jònics romans de base atica. La

cúpula s'aixeca damunt quatre petxines formades pels arcs que fan el quadre del creuer, cada una d'elles té pintat un evangelista. La pintura de la cúpula (de 1892) és obra de Salvador Torres i representa la Glòria.

RELIGIOSITAT

Des dels primers moments de la Conquesta de Mallorca per Jaume I l'antiga mezquita de l'Almudaina es veu transformada en església cristiana i es converteix en el centre espiritual dels habitants d'Artà. Quan al segle XV els monjos premostratenses abandonen el seu **monestir de Bellpuig**, es trasllada la imatge de la mare de Déu des del monestir al Santuari de Sant Salvador (antigament sols s'hi venerava un crucifix). Des d'aquell moment, la Verge es converteix en la protectora del poble, proteccionisme que es veu reflectat en els exvots que es poden contemplar a una sala de l'edifici.

Iconogràficament la talla de la Verge és d'estil romànic, probablement del segle XII, tallada en fusta, d'aspecte hieràtic, simètrica, asseguda a un trono amb el nin Jesus damunt els seus genolls i mirant de front a l'espectador beneint-lo amb la mà dreta i sostenint un llibre amb l'esquerra. Al segle XV aquesta imatge va sofrir greus transformacions però a l'any 1952 es va fer la restauració pertinent sota la direcció de l'arquitecte Josep Ferragut i la imatge va tornar al seu estat originari.

Per altra part, tots aquests segles de devoció han anat creant històries i mites dels quals és digne de destacar el següent: els 24 de setembre de 1742 Mossen Pere Sard quan va anar a canviar els vestits de la Verge va trobar que estava molt banyada, atracanthi la punta de la llengua va veure que era aigua de mar. Dies després es va saber que un serie de vaixells pirates que venien a desembarcar a les costes d'Artà s'havien enfonsat. Per supòst, el fet es va atribuir a un miracle de la Verge.

ECOS

NACIMIENTOS

Dia 29 de mayo.- Ana Mª Cruz Servera. Hija de Jesús y Antonia. C/. Pedra Plana 17.

Dia 1 de Junio.- Ana Belen Diaz Fernández. Hija de José y Esperanza. C/. Parres 88-29.

Dia 5 de Junio.- Beatriz Moll Gili. Hija de Miguel y Beatriz. C/. Joan Alcover 1.

Dia 5 de Junio.- Bárbara Hernández Serra. Hija de Joaquín-Miguel y Mª Antonia. C/. Costa i Llobera 71-19.

Dia 6 de Junio.- Juan Fco. Duran Molina. Hijo de Domingo y Antonia. C/. Cruz 9

Dia 14 de Junio.- Lorena Rosado Vidigal. Hija de Joaquín-Antonio y Rosa M^a. C/. Convento 9

Dia 18 de Junio.- Refel Gili Llitas. Hijo de Rafael y María. C/. Parroquia 5.

Dia 19 de febrero.- Apolonia Gemundí Ribot. Hija de Antonio y Apolonia. C/. Sta. Margarita 92. (No inscrita en su fecha)

Dia 29 de Junio.- Margarita Riera Llinás. Hija de Juan y Mª Rosa. C/. Sta. Catalina 36.

MATRIMONIOS

Dia 10 de Junio.- Bartolomé Quetglas Nadal con **María-Lucía Barea Cañas.** N.D. Dr. Fleming 2-19 de Manacor.

DEFUNCIONES

Dia 2 de Junio.- Juana Mª Surede Serra. a) Coronella. 94 años. C/. Pedra Plana 26.

Dia 2 de Junio.- Margarita Pol Quetglas. 80 años. C/. Berregues.

Dia 11 de Junio.- Francisco Llitas Llitas. a) Nonga. 87 años. C/. Quatre Cantons 9.

Dia 11 de Junio.- Miguel Mestre Orell. a) Llesca. 78 años. C/. Crema.

Dia 11 de Junio.- Luciano Ribot Alzamora. 85 años. Interno de la Residencia.

Dia 12 de Junio.- Juan Vallicaneros Payeras. 73 años. De Los Tamarindos. Colonia San Pedro.

Dia 15 de Junio.- Apolonia Bauzá Ferrer. 95 años. C/. Pou Nou. 21.

Dia 17 de Junio.- Guillermo Morey Esteve. a) Molinet. 49 años. C/. Bellpuig 8.

Dia 18 de Junio.- Catalina Negre Guisacfré. a) Bolletina. 83 años. C/. Gran Via 45.

Dia 20 de Junio.- Magdalena Ginard Carrió. 88 años. C/. Alcaríot 5.

Dia 20 de Junio.- Antonio Surede Ribot. a) Butigueta. 48 años. C/. M. Pidel.

De La Colònia

A. Genovart

CREIX LA PLATJA

L'atenció dels Coloniers i visitants es centrà a la platja entre els dies 26 i 30 de juny. Un vaixell destinat a transportar arena es va situar a uns 50 metres de l'escllera de la platja. Una manguera molt gruixada unia els enormes dipòsits de la nau amb la vorera de la platja. Milenars de tones d'arena mesclada amb aigua (300 mts. cúbics per viatge) eren impulsades per un potent motor mentre a la vista de tots es veia com la platja tornava gran i la mar es feia unes passes enrera.

La maniobra de la descarregada dels cinc viatges que feu el vaixell, fou contemplada cada vegada per quantitat de curiosos que feien tot tipus de comentaris sobre la procedència de l'arena, si tindrà molta durada a la platja, si fos bo que perllongassin les dues esclleres, la quantitat de tones transportades, etc.

El que sí sembla s'hauria de fer per retenir l'arena, seria un peretll o petit mur de contenció al lloc on hi ha el màstil de la bandera de la Creu Roja, a la part dels viviers, perquè les ones

temporals d'hivern boien per damunt l'actual mur que a més de baix, està molt desfet, la qual cosa fa que l'arena se'n vagi cap als viviers.

En general el poble ha considerat aquesta operació com una millora, ja que al manco hi haurà molt més espai per a tots aquells que vulguin prendre el sol a la vorera i no tants de clots i reclaus per els que es posen en remull.

FESTES ANIMADES

Es pot dir que les festes de Sant Pere d'enguany han estat de lo més animades. El programa era variat i a la majoria d'actes hi hagué una gran afluència de gent, especialment els que tenguieren lloc durant el cap de setmana. D'entre tota la programació es podrien destacar aquests actes: Les cucanyes i carreres de cintes a les que hi participà una nombrosa al·lotia (43 bicicletes). La verbena del dissabte, amb una massiva participació de gent jove, i la novetat d'enguany, la revetlla de fi de festa a la platja. Llàstima que aquest acte que tancava les festes es ves una mica deslluït per la pluja que caigué mentre s'amollaven els focs artificials.

Una de les novetats a la que la gent no feu massa cas (tal vegada per ser una hora poc adequada i per coincidir amb altres actes) va ser la mostra i tast de vins, entre els que cridava l'atenció un exquisit vi blanc fet amb raïm negre.

Com a conclusió direm que el fet de que els actes siguin de caràcter obert i gratuït, facilita la participació del públic que, per altra banda, a principis d'estiu, és quan més ganes té de festa.

Té vostè

QUALQUE PROPIETAT
PER A VENDRE?

Vengui al carrer Ciutat número 36 d'Artà i li explicarem com li podem ajudar a trobar el millor comprador al millor preu.

IMMOBILIARIA C A Ñ A D A S

Telèfon 56 21 90

carta a la meva illa

Estimada terra: Perdona'm que a l'encapçalament et tracti de meva (oficialment al Registre, només tenc mitja quarterada, un solar i una caseta), però vaig néixer a un dels teus racons que per a mi conserven encara la bellesa del paisatge i que estim amb locura, com estim cada una de les teves cales, dels teus boscs i muntanyes, comellars i turons, planes i torrents, reguerons i pletes, ametllers i vinyes...

Tu saps com estim la teva història (la nostra història), la nostra llengua, els nostres costums i tradicions, la nostra cuina i rebosteria...

Es perquè t'estim -ja veus com faig públic el nostre amor- que avui t'escric aquesta carta. T'he de dir que, estàs en perill i en perill greu. Intentaré explicar-t'ho lo més clar i breu possible.

Tu saps que ets preciosa, que els teus paisatges valen ulls per mirar, que les teves cales d'aigües transparents són úniques en el món, que el teu nom, en definitiva, és conegut arreu del planeta. Això que, en principi, podria ser motiu de goig i satisfacció, s'està convertint en una malaltia que en un futur et pot conduir a la mort.

Ara et trobes sembrada d'hotels per tot arreu en un moment en que l'oferta és superior a la demanda.

Tu saps com aquests darrers 20 anys has estat per els mallorquins, més que una bona mare, una "maregassa". T'has deixat prendre pins i arenès, marina i torrents; has consentit que el ciment i l'asfalt es menjassin marjades i olivars. No et culp: La teva intenció era bona, volies que els teus fills visquessin com a senyors i mostrassin als de fora la teva bellesa. Però alguns d'aquests fills teus t'han anat amb traïdoria, t'han explotat, t'han xuclat fins a deixar-te secs els pits.

Ara et trobes sembrada d'hotels a tot arreu en un moment en que l'oferta és superior a la demanda, sobren moltes places, però els aprofitats de sempre, amb excuses de turisme de qualitat i altres coverbos que ja no es creu ningú, segueixen construint i edificant i projectant camps de golf, inofensius a primera vista, però que sempre duen al darrera un grandios hotel i son golafres de l'aigua que comença a faltar.

Has pensat què serà de tu d'aquí a 50 anys? Llavors la generació del ciment ja no serà aquí, però tu romandràs tarada per sempre; ningú voldrà venir, hauràs perdut tots els teus encants; em fa calfreds dir-t'ho, però t'assemblaràs a una prostituta vella i tudada a la que ningú s'hi acosta. La situació es greu i t'avís: pensa en el futur, en el teu poc espai de conradis, en les teves fonts eixutes, en les voreres de mar replenes de mastodòntics edificis,

propietat de companyies estrangeres. No et deixis enganyar pels mals fills que s'aprofiten de tu. Estan disposats a morir matant.

Feia temps que anava endarrerint d'escrivir-te aquesta carta, la sempenta la m'ha donada el que he llegit a un diari de Ciutat i que transcriu literalment: "No podemos seguir destrozando naturaleza y paisajes que son nuestro mejor activo. El clamor es ya general. Si continuamos abusando de un litoral envilecido, nos exponemos a perder el negocio además de esa belleza a merced de los especuladores sin sensibilidad. Y ahora la advertencia no procede de ecologistas, sino de comerciantes inteligentes que piensan en la prosperidad del mañana".

**HAS PENSAT QUÈ SERA
DE TU D'AQUÍ A 50 ANYS?**

Es el crit d'alerta dels TT OO alemanys preocupats per la teva pròpia degradació. Per l'amor que et tenc com a fill t'ho recoman: Crec que és hora que diguis: BASTA!

Amb tot el meu afecte.

Andreu Genovart.

Col·laboració

**Ara fa
25 anys**

BELLPUIG, 8 de julio de 1964, nº 55

* De SILUETA DEL MES
"...la temporada veraniega empieza...los artanenses...se lanzan al servicio y atención de los que llegaron de fuera...la Colonia va cobrando importancia y se habla ya de la urbanización en "Aubarca" y "Betlem"...
En otro lugar se habla de la carretera que da acceso a Cala Ratjada en donde "...se han producido los primeros accidentes lógicos, si se tiene en cuenta la estrechez de la carretera..."
Apunta el cronista otro problema de carreteras solucionado el pasado mes de junio que era la entrada de la de Alcudia-Artà en las inmediaciones del Cuartel de la Guardia Civil "...Potentes excavadoras han trabajado con ahínco y se ha logrado un trazado amplio y con buena visibilidad..."

* Como hay pocas cosas que contar de este número de julio de 1964, con vuestro permiso os reproduciré un chiste que hace 25 años salió en dicho número:

-¡Hola, Felipe! cuánto me alegro de encontrarte después de tanto tiempo sin vernos, ¿qué noticias me das? ¿Buenas? ¿Malas?

-¡Hombre! hace unas cuantas semanas perdí un billete de mil pesetas.

-Mala noticia.

-No tan mala, porque buscando el billete encontré uno de cinco mil.

-Buena noticia.

-No tan buena, porque lo escondí en la alcoba, en la que se produjo un incendio y se quemó.

**endevinetes
d'En Pere Xim**

De jove verdejà
altre temps apreciat,
el jovent poc cas li fa,
és bo per acompanyar
i té molta utilitat,
per tot el món se'n fa.

Solució al nº 9: Es vent.

Gemecs i Sospirs (7)

per Gregori Mateu

FELICOS SEREU ELS TREBALLADORS...

- Si acceptau la feina com una benedicció i no com un càstic, i vos dedicau a ella amb acurada placidesa...
Trobareu el regust d'allò que és sempre agradable i fruireu d'una vida sense neguits.

- Si aprofitau de debò el tems dedicat al treball i vos allunyeu de la vagància i del perdre temps...

Vos retrà ferm allò que feis i deixareu contents als que vos enrevolten.

- Si no demanau tan sols els vostres drets sinó que també sou concients i responsables de les vostres obligacions...

Mai vos faltarà un lloc de treball o, al menys, estareu satisfets d'haver complit els vostres deures.

- Si feis una cosa rera l'altra i no en volen fer moltes al mateix temps...

Tendreu uns resultats més encertats i fruireu d'una millor facilitat en les vostres tasques.

- Si posau bon humor i lluminosos somriures en la feina, i sabeu veure el caire bo de totes les coses que feis...

Trobareu per tot arreu nuvolades de comprensió i ruixades d'estimació.

- Si no vos deixau gunayar mai per l'esclavatge de la màquina, ni vos conformau en ésser un grampó més de l'estructura productiva...

No perdreu mai la vostra creativitat ni el vostra demble de llibertat.

- Si no vos aturau mai davant les tasques difícils i complexes, ni deixau les coses a mig fer...

Trobareu sempre la comprensió i la satisfacció per el deure ben complit.

- Si sabeu demanar una ajuda i procurau, també, donar una mà...

Trobareu sovint la col·laboració amistosa dels vostres companys de treball i fruireu d'un ventall de bones realitzacions.

- Si sabeu valorar les petites tasques de cada dia: enllestir la casa, fer el dinar, pegar una granadeta a sa carrera, cusir un esqueix o posar la taula...

Fareu el viure més joiós i la convivència esdevindrà més agradable.

- Si no perdeu ni feis perdre el tems amb paraules inútils;

Trobareu que la vida és una experiència meravellosa de creativitat.

COMUNICADO

POMPAS FUNEBRES ARTANENSES

Avda. Ferrocarril, 33 ARTA

Comunican al vecindario de Artà y de la Colonia de San Pedro que, a partir del día 1º de junio de 1989, se hará cargo de los servicios de estas localidades

POMPAS FUNEBRES MUNTANER

quedando desde esta fecha a su servicio.

Para avisos y preavisos llamen:

Teléfono 56 30 96 = diurnos

56 39 34 = Nocturnos, domingos y festivos.

PRIMER CONCURS BELLPUIG

SECCIONS:

- ESTUDI HISTÒRIC (Extensió màxima 3 fols).
- TREBALL PERIODÍSTIC (Entrevistes, reportatges, etc. amb una extensió màxima de 3 fols).
- RELAT BREU (conte, relat costumbrista, narració, etc. amb una extensió màxima de 3 fols).
- POESIA (màxim 30 versos).
- PREMI ESPECIAL PER LES ESCOLES DE GUIÓ TEATRAL.

BASES:

- 1.-Tots els treballs aniran firmats i amb les senyes de l'autor (si és possible s'indicarà el nº de telf.).
- 2.-Els treballs estiran escrits en català, a màquina i a doble espai.
- 3.-Bellpuig anirà publicant els treballs presentats al concurs.
- 4.-Els treballs seran inèdits.
- 5.-Si es vol presentar el treball sota pseudònim aquest anirà acompanyat de la corresponent plica.
- 6.-El termini de presentació d'originals acabarà dia 31 de desembre de 1989. Els noms dels guanyadors es feràn públics al Gener de 1990.
- 7.-Els treballs se entregaran o envaran per correu a la següent adreça:

Bellpuig
c/Rafel Blanes, 10
07570 ARTA

- 8.-El resultat del jurat serà inapelable.
- 9.-Pel fet de concursar el participant accepta aquestes bases.

PREMIS

Els premis seran obres donades pels artistes locals

El jurat podrà otorgar els accessits que consideri convenients.

A l'hora de valorar els treballs tendran preferència aquells relacionats amb Artà o la seva comarca.

racó del poeta

Quan el dragó que viu
dins la Mediterrània
em demani de quin color
vull el mar,
li respondré que el
torni vermell i grisós,
que borri tota quimera
de blau i que borri tota
esperança de color verd,
que l'ompli tot de sang
i de tristor.
I que a la fi dels anys
el pinti de negre
i acabi tot.

Antònia Tur

AVIS ALS SUBSCRIPTORS

DEGUT A LES VACANCES
D'ESTIU, EL MES D'AGOST
BELLPUIG TENDRÀ DES-
CANS.

EL PROPER NÚMERO
SORTIRÀ EL DIA 9 DE
SETEMBRE.

GRACIES.

I em pensava que era just de per riure
però el somriure s'es rigut de mí,
i amb una ganyota sàdica
i complaent
m'ha retornat del món dels irònics
i dels frustrats;
i m'ha deixat a la terra dels somnis
de paper
i somnis
i de vegades una mica reals.
I jo que em pensava que just era de per
riure,
ara he sabut plorar de gust.

Elvira Piris.

millor.

G.A.T. 820 Telex 69565 VGOR E
Calle Binicanella 12 - Tels. 585515/52
CALA MILLOR

Carretera Cala Agulla 17
Tels. 564017-564300- CALA RATJADA

Venta de billetes de avión y barco
Nacionales e Internacionales
Excursiones programadas, etc.

VUELOS CHARTER INTERNACIONALES

BASILEA	25.000 ptas.
DUSSELDORF	30.000 ptas.
MANCHESTER	26.000 ptas.
NEW CASTLE	37.500 ptas.
FRANKFURT	31.500 ptas.
MUNICH	31.500 ptas.
AMSTERDAM	33.900 ptas.
ATENAS	27.500 ptas.

VUELOS TRANSCONTINENTALES

NEW YORK	40.900 ptas.
BOSTON	44.900 ptas.
MIAMI	56.900 ptas.
MEXICO	69.900 ptas.
BUENOS AIRES	106.160 ptas.
RIO DE JANEIRO	96.180 ptas.

Fin de semana en Sevilla 20.500 ptas.
(Incluye avión+hotel)

GALICIA 8 días 39.200 ptas.
(Incluye avión+hotel en A/D.)

GALICIA sin límites 60.330 ptas.
(Incluye avión+hotel 3 estrellas. 2 noches
en Santiago, 2 noches en Vigo y 2 noches
en La Coruña en A/D. más coche alquiler
con Km. ilimitado.)

ESPECIAL: MEXICO-CANCUN Y CARIBE
desde 119.500 ptas.

(Incluye 1 semana+avión y hotel de
lujo+traslados.)

PIDANOS INFORMACION SIN COMPROMISO

FELIZ VIAJE

Xerrim-Xerram

AI SANT PAU DE LA PAU. Ell ja tenim la Sala convertida en Son Famella. Fembres per tot arreu. Abaix, a dalt, a l'esquerra, a la dreta, de cul i de panxa. Déu faci, Ell qui pot, que tal esdeveniment sigui profitós pel sufragi i callat contri-buient. Suposam que d'ací endavant les facilitats sien força superiors, perquè, germans i germanes en lo Senyor picalator davall sa trona hi ha es Rector, la dona té més pràctica en les tasques pròpies del somriure i la tendresa. Com que nin-guna de les que entren i manejen el maneig administra-tiu estan esqueixalades, i de rebot tenen experiència en l'apartat de la cosmètica, al manco no sentirem els aromes varonils tan caracte-rístics del gènere "homus pilus", ideal per treure'n "chordus ex ventriculo bom-byicis costosa". Però que l'element femení hagi fet cau i net a les oposicions de l'Ajuntament, és estat un pas xocant i sorprenent. Si Santa Saba Quieca, patro-na dels parts a deshora, es posa d'acord amb Sant Ramon Nonat, serà color de ravenet. Entre "babys" i menstruacions, els ordina-dors acabaran els xitxeros. També la cosa era de pre-veure, degut a que les argo-lles dels impostos argollen que fan pardal i sempre farà més guapo buidar la cartera davant una jovenella que ensenyi mitja cuixa, que no pas fer ding ding a un mascle d'un destre d'espall-les.

EN EL CAPITOL DE MUL-TES, igualment dos diners del mateix. No compareu una sanció per boca mascle-ra, al costat d'una cara sub-til almagranada del magre

Cristian Dior i envernissada amb llet de cabra, o bé un-tada amb colònia Lancôme i The California Fragrances inc after service banyus es-catologicus i nata de paste-naga, que, a més a més, vos dona un bon dia llampant i temptador. Preparem-nos, doncs, i des d'ara mateix demanem un plenari on s'hi esbrini l'actitud de tal cap-girada, per part del tribunal vers les faldetes, la mitja falda i els minisostenidors. Creim, de veritat, que no es deixaren subornar per la telúria de Na Cristina Alberdi. Tal pensament, em-però, ens pessigolla la idea sobre el massiu allau de per-sones amb un forat més de l'habitual en el cos humà. El temps dirà si s'ha feta justícia. Qui sap si a les pro-peres eleccions es presenta-rà un grup femení amb l'a-nagrama de "Fèmines d'Ar-tà, obriu la porta". Si així fóra, que apleguin les forces vives actuals. No hi tendrien res a fer. Sols durarien una rosada. Enhorabona a totes les guanyadores.

SUARA DE NO RES, una dona que del nas li penjaven dues llàgrimes de la fàbrica dels pulmons (vulgo moc), m'enflocà una andanada ca-libre del 400. "- Mira, meam si m'engirgoles aquest via-crucis. Servidora cobra, vius i ulls rebejats d'aigua clara, dic cobra, no guanya, 28.000 ptes. Venc a dir-te perquè te n'adonis, que sa perdiu

no arriba an es mitjà. Es gas, es llum, sabó, roba, carbonissa, calçat, contribu-cions i queviures ja es per-den per ses altures de sa lluna, mentres sa soldada pastura per dins sa clova d'un cul de cisterna. Només vull que em diguis una cosa; es doblers, són o no són un elàstic?" "- Proveu de fer-vos un jersey". "- Bobarro. Et vols fer sa troneta, cap d'olla més que cap d'olla. En faré un de jersey, però serà pen "Tonxaga". Ell té tota sa culpa. I això que jo vaig votar en Felipe, que quedi clar". "- Ho trob nor-mal". "- Ves. Sols que me momprenquis". "- En Solcha-ga no té tota..." "- Te dic que per pentinar bosses, fa més via que en Pep Merda. O no el conegues a En Pe-pet? Pensa que abans dinava i després ho donava a ses cames sense pagar". "- Ja ho val, madò Francina". "- Tots haurien de fer lo ma-teix. Perquè una servidora, antes, en temps des meu homo, sempre teníem en es banc un ponedor però ara, he d'aixecar sa lloca abans de surtir es polls. Net i net".

AVIS D'ESTUDI EXAUSTIU

En el proper número farem la història dels Quetglas Tauler i els Quetgles Quetgles degut a ser una ètnia especial de la menestralia. Per manca d'espai i de completar l'estudi ara no hi ha lloc publicar la memòria d'aquesta nissaga de tanta prosàpia dins el nostre poble. Per lo tant, al pròxim Bellpuig darem compte amb pèls i senyals de tan il·lustre família.

RECEPTA

per madò Antònia Gili

CONFITURA D'AUBERCOC

Ingredients

1 kg. d'aubercocs

1 kg. de sucre

Preparació

Es posa es quilo d'aubercocs oberts i sense pinyol amb el sucre damunt que reposin tot un vespre.

Després es posen en es foc i es va llevant la sabonera. Quan comencen a bullir, es compta fins a una hora o cinc quarts.

PISTO

Ingredients (per a sis persones)

2 patates grosses i una aubergínia per perso-na.-

Un quart de quilo de carn capolada.

Un pebre gros vermell.

Tomàtiques, una ceba, mig tassó de vi i mig d'aigua.

Preparació

S'aubergínia es pela i es fa trocets i es deixa en remull amb aigua i sal. Ses patates a cantonets es fregeixen amb el pebre. Ses aubergínies també frites.

La carn se sofregeix amb sal i pebrebò. Quan ha agafat color s'hi posa mig tassó de vi i mig d'aigua. Quan s'ha begut el suc es lleva del foc.

Es fa sa salsa de tomàtiga amb una ceba. Després es junta tot i es posa un minut dins el forn.